

ΔΙ ΜΟΥΣΑΙ

ΕΤΟΣ Α.

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1892

ΦΥΛΑ. Η.

Ο

ΑΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Τῷ κλεινῷ Ἀρχιμανδρίτῃ

τῆς ἐν Λονδίῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος

ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΠΛΕΣΣΑ

ΟΝΟΣ εὐγενῶν καὶ ὀνομασῶν οἰκογενειῶν τῆς τῶν Βαρόνων Συγούρων πατρόθεν καὶ τῆς τῶν κομήτων Βαλβίων μητρόθεν, ὁ Ἱεράρχης καὶ ἐν ἀγίοις Φαυμαστὸς Διονύσιος ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1546, κατὰ τὰς πιθανωτέρας ἱστορικὰς πληροφορίας, τυχὼν βαπτιστικοῦ ὀνόματος Δραγανήγος ἢ Γραδενήγος. Τέκνα τῶν ἀριστοκρατῶν Νουταίου καὶ Παυλίνης, πλὴν τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ἐγένοντο ὁ Κωνσταντῖνος (;) καὶ ἡ Συγούρα, (1) ἡ συζευθεῖσα τὸν εὐγενῆ Ι. Μακρὴν, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἡ Παυλίνα, ἀνεψία τοῦ Ἀγίου, ἡ νυμφευθεῖσα τὸν εὐγενῆ Μάρκον Πέτρου Κοκκάλαν. (2) Παιδιόθεν ὁ Ἱεράρχης Διονύσιος ἐπεδείξατο ἐνθέρμον ζήλον καὶ μεγίστην πρὸς τὴν εὐσέβειαν κλίσιν, διὸ οὔτε τοῦ γένους ἡ

(1) Ὅρα Πράξεις Συμβολγράφου Ἰωάννου Ἱερ. Μακρῆ (1580—1606) ασωζομένης παρὰ τῷ ἐνταῦθα Ἀρχιεποφυλακείῳ. Ἐν σελ. 86ῃ ὑπάρχει ἡ δι' ἡλικίαν τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, Συγούρας, ἐξ ἧς γίνεται δῆλον, ἅ. ε. λ. ὅτι τὴν 24 Μαρτίου 1590 ὁ Ἱεράρχης κατέκει μετὰ τοῦ συζύγου τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἰωάννου Μακρῆ ἐν τινὶ οἰκίᾳ παρὰ τῇ συνοικίᾳ τοῦ Ἀγ. Νικολάου τῶν ξένων καὶ β.] ὅτι ἡ ἀδελφὴ του εἶχε λάβει ὡς ἄνδρα αὐτῆς τὸ πρῶτον τὸν Ἰωάννην Γρέγον, ἐξ οὗ ἀπέκτησε δύο τέκνα τὴν Διάναν καὶ τὸν Κωνσταντῖνον, καὶ εἶτα τοῦ Γρέγου ἀποθανόντος, ἔλαβε τὸν Ἰωάννην Μακρὴν, ἐξ οὗ ἀπέκτησε τρία ἕτερα τέκνα.

(2) Ὅρα Πράξεις Πέτρου Μαρτελάου, συμβολγράφου Ζακύνθου (1589—1628) σώζομένης παρὰ τῷ παρ' ἡμῖν Ἀρχιεποφυλακείῳ, ἐν αἷς ἐν σελ. 81ῃ ὑπάρχει προικοσύμφωνον ἀπὸ 5 Ὀκτωβρίου 1601, δι' οὗ ὁ Ἱεράρχης, παραχωρῶν μέρος ἀσταφίδος κειμένης ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Παληάμπελα τοῦ χωρίου Πηγάδακίων (Ἀγία Βαρβάρα) πρὸς τὸν συγγενῆ αὐτοῦ Ἰωάν. Μακρὴν ἐκδίδοντα τὴν θυγατέρα του Παυλίαν εἰς γάμον μετὰ τοῦ εὐγενοῦς Μάρκου Π. Κοκκάλου ἐγγράφεται τὰ τῆς προικοῦς διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας καὶ ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς του, ἐχούσης οὕτως: «† Ἐγὼ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὁ σηγούρος θεοβατῶν καὶ ὑπόσχομαι ὡς ἄνωθεν.»

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΛΕΩΦΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α1 Σ3 Υ1 Φ6 0004

ἐπαρσις, οὔτε τοῦ πλούτου ὁ ὄγκος, οὔτε τῆς νεότητος αἱ ἡδοναὶ ἰσχυσαν, ὅπως ἐμποδίσωσιν αὐτὸν τοῦ νὰ τραπήῃ τὴν ἀγουσαν εὐθὺ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐγκαταλιπὼν καὶ πατρίδα, καὶ συγγενεῖς, καὶ φίλους μετέβη εἰς τὴν ἐν Στροφάσι Μονὴν τῆς Θεοτόκου, ἐνθα ἐνδυθεὶς, ὡς ἡ παράδοσις μετέδωκεν ἡμῖν, τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ μετονομασθεὶς Δανιὴλ ἐγένετο γνῶμων ἀρετῆς καὶ ἀληθῆς πρότυπον ὁσιότητος. Πότε καὶ ποῦ προεχειρίσθη εἰς ἱερέα τυγχάνει ἡμῖν ἄγνωστον, οὐχ' ἦπτον ὁμως ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν, πρὸ δηλαδὴ τῆς εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ἀποδημίας του, εὐρίσκετο ἐν Ζακύνθῳ· διότι, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐπισήμου ἐγγράφου σωζομένου παρὰ τῷ παρ' ἡμῖν Ἀρχιεπιφλακίῳ, (1) τῇ 19ῃ Ν)βρίου 1568 ἡ Κοινότης Ζακύνθου παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν ὄρεινὴν Μονὴν τῆς Θεοτ. Ἀναφωνητρίας, κτητορικῶ δικαιώματι, (*jus patronato*) τῆς παραχωρήσεως ταύτης ἐπικυρωθείσης ὑπὸ τῆς Γερουσίας τῇ 27ῃ Αὐγούστου 1569

Ποθήσας κατόπιν ὁ Ἱεράρχης νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐνθα ἔστησαν οἱ ἄχραντοι πόδες τοῦ Ἰησοῦ ἀπεδήμησε μετ' ἄλλων καὶ παραπλέον τὰς Κυκλάδας, ὅπως τύχη πλοίου, δι' οὗ ἡδύνατο νὰ μεταβῇ εἰς Παλαιστίνην, εἴτε ἐνεκα τῆς πειρατείας, τῆς καταμαστιζούσης τότε τὴν Μεσόγειον ἀναγκασθεὶς, εἴτε θελήσας νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, τοιοῦτου τότε ὄντος τοῦ εὐπαιδύτου Νικάνωρος, ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας. Ἄνθρωπος ὁ Νικάνωρ, ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκτιμῆσθαι τὸν ἀποδημητὴν ἐκεῖνον, οὐτινος ἡ παρουσία, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ τῶν τρόπων εὐγένεια καὶ ἡ σπάνια περὶ τὰς θείας Γραφὰς γνῶσις ἐπεκύρουν τὴν πρὸ πολλοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ διαλαλουμένην φήμην καὶ θεωρήσῃ ἅμα αὐτὸν ἱκανόν, ὅπως προσφέρῃ αὐτῷ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Αἰγίνης, χηρεύουσαν τότε. Παρὰ τὰς μετριοφρόνους τοῦ Ἱεράρχου προφάσεις περὶ τῆς μὴ ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς θέσιν, ἧς καλῶς ἐγνώριζε τὰς εὐθύναις, ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Νικάνωρ ἐπέτυχεν διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ εἰσηγήσεων, ἵνα χειροτονήσῃ τὸν Ἱεράρχην Ἀρχιεπίσκοπον Αἰγίνης, τῇ προθύμῳ ἐπιδοκιμασίᾳ τοῦ τότε Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μετωνομάσας αὐτὸν Διονύσιον, ἐκ τοῦ ὀνόματος Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου. Τὴν Ἐκκλησίαν δὲ τῶν Αἰγινήτων καλῶς καὶ θεαρέστως ἐπὶ τινὰ χρόνον ποιμάνσας ὁ θυμαστός Διονύσιος παρητήθη τῷ θρόνῳ, πρὸς μεγίστην θλίψιν τῶν Αἰγινήτων, τοιοῦτου πνευματικοῦ πατρὸς στερουμένων, καὶ ἐπέστρεψε τῷ 1579 εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτῷ πατρίδα Ζακύνθον. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι φύσει μετριοφρῶν ὁ Ἱεράρχης ἠθέλησε διὰ τῆς παραιτήσεώς του ταύτης νὰ διαφύγῃ τὸν σκόπελον τῆς κενοδοξίας, ὃν πολλάκις παρουσιάζουσιν οἱ ἔπαινοι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἔτι ἀληθέστερον νομίζομεν, ὅτι αἰτία τῆς ἐκ τοῦ θρόνου τῆς Αἰγίνης παραιτήσεώς του ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὸ γενέθλιον ἔδαφος ἀγάπη, κύριον γνώρισμα τοῦ

(1) Ὁρα Registro ducale terminazioni, ordini. 1487—1712. σελ. 196.

Ζακυνθίου λαοῦ, καὶ ὁ πόθος, ὅπως διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ συμβουλῶν καὶ τοῦ παραδειγματικοῦ βίου του ἀφελῆσθαι τοὺς ἰδίους αὐτοῦ συμπολίτας. Μεγάλῃ χαρᾷ ἐγένετο ἐν Ζακύνθῳ, ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ Ἱεράρχου, ὁ δὲ σεβασμὸς καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀληθῆς ἀγάπη τῶν συμπολιτῶν του δὲν ἐβράδυνον νὰ ἐκδηλωθῶσι· διότι, χηρεύσαντος τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, παρεκάλεσαν καὶ προέτρεψαν αὐτὸν, ἵνα δεχθῇ τὴν χωρεπισκοπίαν τῆς νήσου Ζακύνθου, ὅστις, κατόπιν διορισμοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Β' ὡς χωρεπισκόπου καὶ προέδρου Ζακύνθου, διείπε τὰ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῆς ἐπὶ τινὰ χρόνον, λαβὼν καὶ τὸν σταυροπηγιακὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Μόλου, ἐν εἶδει ἐφημερίας. (1)

Καὶ ταῦτα μὲν, κατὰ τοὺς διαφόρους βιογράφους τοῦ Ἱεράρχου, ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ εἰς τὴν θέσιν χωρεπισκόπου καὶ Προέδρου Ζακύνθου. Ἐξ ἐπισήμων ὁμως ἐγγράφων ἐξάγεται, ὅτι πρεσβεῖα Κεφαλληνῶν παρουσιασθεῖσα ἐνώπιον τοῦ ἐνετοῦ δουκὸς Νικολάου Δακπόντε (1578—1585) παρεπονέθησαν, ὅτι ὁ αἰδεσιμώτατος Διονύσιος Συγοῦρος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἀναφωνητρίας καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Αἰγίνης προεχειρίζεν ἱερεῖς, διακόνους καὶ ὑποδιακόνους, ἀναμιγνυόμενος οὕτω εἰς τὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας—Ζακύνθου Φιλοθέου Λοβέρδου, ἐκλεχθέντος τοιοῦτου συμφώνως τῇ ἀπὸ 8 Φεβρουαρίου 1558 πράξει τῆς Γερουσίας περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπων καὶ ἐπικυρωθείσης τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κορίνθου καὶ ἀνακηρύτταν ἅμα ἑαυτὸν Πρόεδρον Ζακύνθου καὶ ὅτι ἐντεῦθεν διάφορα δημόσια καὶ ἰδιωτικά ἐγενῶντο σκάνδαλα. Ἐπὶ τῶν ἀδίκων τούτων παραστάσεων τῶν Κεφαλλήνων στηριζόμενος ὁ δούξ Δακπόντες, διὰ διατάγματος αὐτοῦ ἀπὸ 29 Ἀπριλίου 1581 διέτασσε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Δ. Συγοῦρον, ἵνα πάραυτα παραιτηθῇ τελείως τῶν πράξεων τῶν ἀνηκουσῶν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας—Ζακύνθου Λοβέρδου, ἀφίπων αὐτὸν τὸν ἐπίσκοπον ὡς πρόεδρον Ζακύνθου, ἀποδίδων αὐτῷ πᾶν ὅ,τι τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου εἶχεν ἰδιοποιηθῆ καὶ παραιτούμενος ἐν τέλει παντὸς οὐ τινος εἶχεν ἐπιτύχει πρὸς ζημίαν τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου. Θέλων δὲ τῷ ὄντι ὁ Ἱεράρχης ν' ἀποφύγῃ τὰ σκάνδαλα, παρουσιάσθη τῇ 20ῃ Φεβρουαρίου 1582 ἐνώπιον τῆς Γραμματείας καταθέτων, ὅτι παρητήτα παντὸς ὅπερ διὰ τοῦ ἀνωτέρου διατάγματος εἶχε θεωρηθῆ προσκροτῶν εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνωτέρου ἐπισκόπου, καίτοι Πρόεδρος εἶχε διοριθῆ, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου. Ἀποθανόντος τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας—Ζακύνθου Φιλοθέου Λοβέρδου, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Ἱεράρχου προτρέπουσιν αὐτὸν, ἵνα συντρέξῃ εἰς τὴν ὑποψηφιότητα Ἀρχιερέως, ὁ δὲ Ἱεράρχης ὑπὸ τῶν προ-

(1) Ὁρα «Φιλολογικά Ἀνάλεκτα Ζακύνθου» ὑπὸ Ν. Κατραμῆ. Σελ. 277.
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

τροπῶν καὶ τῶν παρακλήσεων ἐκείνων πεισθεῖς, συνέστησεν ἐπίτροπον ἐν Κεφαλληνίᾳ τὸν μοναχὸν Σωφρόνιον τὸν Κατηλιανόν, ἐπιστήμιον φίλον του, ὅστις καὶ ὠνομάτισεν αὐτὸν, μεταξύ τῶν συντρεχόντων εἰς ὑποψηφιότητα Ἀρχιερέως ἱερέων. Μεθ' ὅλας τὰς ὑποσχέσεις, ὅτι παρητή-
το τοῦ κανονικοῦ δικαιώματος, ὅπερ προσέφερον ἐκπαλαί τοῖς ἀρχιερεῦ-
σιν οἱ ἱερεῖς, ὅτι δὲν θὰ ἐδέχετο ἀπολαύς ἐκ μέρους τῶν χειροτονου-
μένων ἱερέων, ὅτι θὰ διέμενεν 8 μῆνας ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ 4 ἐν Ζα-
κύνθῳ κατ' ἔτος, ὅτι ἐξ ἰδίων ἤθελεν οἰκοδομήσει τὸ Ἀρχιεπισκοπεῖον ὁ
Ἱεράρχης Διονύσιος γενόμενος Ἀρχιερεὺς, μεθ' ὅλας, λέγομεν, τὰς ὑ-
ποσχέσεις ταύτας, ἃς ἐν τῷ ἐμφανιστηρίῳ αὐτοῦ διεκήρυττεν ὁ μονα-
χὸς Κατηλιανός, ὁ τῆς Κεφαλληνίας κληρὸς δωροδοκηθεὶς ἐκλέγει νέ-
ον εικοσιπενταετῆ, κοινότατον καὶ ἀγράμματον τὸν Νεόφυτον Κολοκυ-
θᾶν, ὡς ἀρχιερέα Κεφαλληνίας. Τοιαύτη τῶν πραγμάτων κατάστασις
ἔπρεπε καὶ δικαίως νὰ προκαλέσῃ τὴν λύπην καὶ τὴν ἀγανάκτησιν
τῶν Ζακυνθίων. «Ἡ ἀπέλασις αὕτη—λέγει ὁ ἱστορικὸς Δοβέρδος—τοῦ
Κυρίου Διονυσίου Συγοῦρου λίαν δυσαρεστήσασα τοῖς Ζακυνθίοις ἐγένετο
ἀφορμὴ διαφόρων διενέξεων ἐπακολουθησασῶν μεταξύ τῶν δύο νήσων, ἐνεκατῆς
ἀρχιερείας. (1)» Πρεσβεία διὰ τοῦτο Ζακυνθίων ἀποτελουμένη ὑπὸ τοῦ δημηγό-
ρου τῆς Ζακυνθίας Κοινότητος Φραγκίσκου τῶν Φραγκίσκων καὶ τοῦ Νικολάου
Μονδίνου καὶ ἀποσταλεῖσα ὑπὸ τῆς Κοινότητος Ζακύνθου καὶ τοῦ τό-
τε προβλεπτοῦ τῆς νήσου Β. Παρούτα εἰς Ἐνετίαν ἐξέθεσε τῷ τότε
δουκί Πασκουαλίῳ Τσικόνιᾳ (1585—1595) τὰς καταχρήσεις τῶν Κε-
φαλλήνων, αἰτουμένη γονυκλιτῶς, (genibus flexis) ἵνα ἰσάριθμοι ἐκλο-
γεῖς τοῦ κληρὸς ἀμφοτέρων τῶν νήσων προσδιοριζόμενοι ψηφίζωσιν ἐ-
ναλλάξ ἐπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, μυστικῆ ψηφοφορίᾳ, ἐν-
εργουμένης τῆς ἐκλογῆς ἐνώπιον τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν
συνδίκων τῆς πόλεως, ἐν ἧ ἀνήκει ἢ ἐκ περιτροπῆς ὑποψηφιότης, τῆς
Ζακύνθου κατ' οὐδὲν νομιζομένης ὑποδεστέρας τῆς Κεφαλληνίας, ἵνα διευθύνῃ
τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ἐγκατοίκων αὐτῆς. Ὁ δὲ δουξ τῆς Ἐνετίας
διὰ διατάγματος αὐτοῦ ἀπὸ 13 Δεκεμβρίου 1591 διέτασεν, ἐπειδὴ
ὁ λαὸς καὶ ὁ κληρὸς τῆς Κεφαλληνίας ἐκλέγουσιν, ὡς Ἀρχιερεῖς,
πρόσωπα ἰδιοτελῆ, ἄμοιρα πάσης παιδείας καὶ ἀνίκανα ἵνα κυβερ-
νῶσι τὰ πλήθη τῶν πόλεων καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκ-
λογῇ οὐ μόνον πανδήμως ἠπείλουν καὶ ἀνεθεμάτιζον τοὺς δώ-
σαντας ψήφους τοῖς Ζακυνθίοις ὑποψηφίοις, ἐπιδείξαντες τὴν ἐ-
διοπάθειαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ χρήματα διανεμόντες, ἀπόθησαν
τοὺς Ζακυνθίους, οἵτινες συνέδραμον ὡς ὑποψήφιοι, μεταξύ τῶν ὁ-
ποίων συγκατελέγετο ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κ.ος Διονύσιος
Συγοῦρος, ἐκτὸς τῆς εὐγενείας αὐτοῦ ἀληθῶς κάτοπτρον ἀγαθότητος, ἐλε-

(1) "Ora Saggio Storico dell' Isola di Cefalonia.

ημοσύνης, ταπεινώσεως, εὐσεβείας καὶ ἰκανότητος ἐκλέξαντες ταχύτερον τῆς ὠ-
ρισμένης προθεσμίας νέον εικοσιπενταετῆ περίπου χαρακτηρῶς τῶν ἄλλων ἀπό-
τατον, διέτασσε, λέγομεν, πρὸς ἄρτιν τοιούτων σκανδάλων, ἵνα εὐάριθμοι
ἐκλογεῖς τοῦ κληρὸς ἀμφοτέρων τῶν νήσων προσδιοριζόμενοι ἐκλέγωσι καὶ
ψηφίζωσιν ἐναλλάξ Ἐπίσκοπον Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, μυστικῆ ψηφο-
φορίᾳ καὶ ὅτι ἄλλο ἐζητεῖτο ὑπὸ τῶν πρέσβων τῆς Ζακυνθίας
Κοινότητος. Ἀλλ' εἰς ταῦτα ἀντέστη ἡ Κοινότης Κεφαλληνίας καὶ ἐπὶ
πολὺν χρόνον κατόπιν αἱ δύο Κοινότητες ἤρizon πεισματωδῶς, ὡς ἄλλο-
τε λεπτομερῶς θέλομεν περὶ τούτου πραγματευθῆ.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν του ταύτην ὁ Ἱεράρχης Διονύσιος ἀπεσύρθη εἰς τὴν
ἐν Ζακύνθῳ Μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου ἀ-
φοσιωθείς ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεοῦ, ὄντως Ἀγ-
γελος σαρκοφόρος, κατὰ τὸν βιογράφον αὐτοῦ Γ. Σύπανδρον, καὶ ἄν-
θρωπος ἀγγελόφρων κατ' ἀλήθειαν γνωριζόμενος. Οὕτω Ἰήσους ὁ Ἱε-
ράρχης καὶ καταβληθεὶς ὑπὸ ποικίλων βραειῶν ἀσθενειῶν, (...da gravi
et diverse malatie...) (1) ἃς συνεπάγεται πολλάκις τὸ ἔσχατον γῆ-
ρας, ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον τῇ 17ῃ Δεβρίου 1622 ἐν ἡλικίᾳ ἐβδομή-
κοντα καὶ πέντε περίπου ἐτῶν, ὡς ἐξ ἐπιστήμων ἐγγράφων τοῦτο μαρ-
τυρεῖται, (2) ἐπισκήψας ἵνα τερῆ εἰς τὰς Στροφάδας, ἐνθα εἶχεν ἐν-
δυθῆ τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα. Καὶ ὄντως τὸ ἱερόν αὐτοῦ σκήνος μετα-
κομισθὲν ἐτάφη εἰς τὸν ἐν Στροφάσι ναῖσκον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ἀ-
νακομιδῆς δὲ βραδύτερον γενομένης καὶ εὐρεθὲν τοῦτο ἀκέραιον πλήρες
χάριτος καὶ εὐωδίας κατετέθη ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ ναοῦ τῆς Θείας
Μεταμορφώσεως. Ἐν ἔτει 1716 γενομένου πολέμου μεταξὺ Ἐνετῶν καὶ
Τούρκων, οἱ τελευταῖοι οὗτοι διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Μεστρίνου πειρατοῦ
τῆς Κάγκκας καὶ ἀποβιβασθέντες εἰς τὰς Στροφάδας ἠχμαλώτησαν 22
τῶν ἐκεῖ μοναχῶν καὶ διήρπασαν τὰ πολύτιμα εἶδη, ἀφέντες τὸ ἱε-
ρόν τοῦ Ἀγίου ἡμῶν λείψανον ἄθικτον. Τέσσαρες ὁμοῦ Χριστιανοὶ εὐ-
ρισκόμενοι μετὰ τῶν Τούρκων ἀπέκοψαν ἐξ εὐλαθείας τὰς δύο χει-
ρας τοῦ Ἱεράρχου, διὸ καὶ τὸ νῦν λείψανον αὐτοῦ στερεῖται χειρῶν,
ὧν δύο μέρη εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Προστάτου τῆς νή-
σου, ἕτερον ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἕτερον ἐν Στροφάσι καὶ ἕτερον εἰς
Πύργον τῆς Ἠλίδος. Μοναχοὶ τινες κατορθώσαντες νὰ διαφύγω-
σι τὴν σπάθην τῶν Ἀγριωνῶν, ὡς εἶδον κατόπι κορβέτταν Ἐνετικὴν διαπλέ-
ουσιν ἐκεῖθεν, ἐποίησαν σημεῖον, ἵνα αὕτη πλωσιάσῃ. Πάροχα ὁ πλοῖ-
αρχὸς ταύτης Ἰωάννης Μπάλοβιτς Δαλμάτης Περαστινός, ἀποβιβασθεὶς
εἰς Στροφάδας καὶ ἀκούσας τὴν συμφορὰν παρελάβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ

(1) Atti del Consiglio della Comunità 1612—1622 παρὰ τῷ παρ' ἡ-
μῶν Ἀρχιεπισκοπεῖον.

(2) Αὐτόθι.
ΛΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τε ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου καὶ τοὺς καλογῆρους, οὓς μετέφερον εἰς Ζάκυνθον κατ' ἄλλους μὲν τῇ 24ῃ Αὐγούστου 1720, κατὰ δὲ τὴν Δ. Βαρβιάνην τῇ 22 Αὐγούστου 1717. Δι' ἐπισήμου λιτανείας, ἐν ἣ παρρηϊστικῶς ἀπασι αἱ ἐνετικαὶ ἀρχαί, ἡ Κοινότης Ζακύνθου, ὁ πρωτοπαπᾶς καὶ ὁλος ὁ ἱερὸς κλήρος καὶ λαὸς τῆς νήσου μετέφερον τὸ ἅγιον λείψανον καὶ κατέθεσαν αὐτὸ τὸ πρῶτον ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἐπισκοπῆς, εἶτα δὲ εἰς τὸν ἐν Καλλιτέρῳ (μετοχίῳ τῶν Στροφάδων) ναὸν τῆς Ὑπεραγίας, μέχρις ἀποπερατώσεως τοῦ ἐν τῇ πόλει ναοῦ τοῦ ἁγίου, ὃν τῇ συνδρομῇ τοῦ λαοῦ ἀνήγειρεν ἡ Κοινότης Ζακύνθου (1). Τῇ αἰτήσῃ καὶ μαρτυρίᾳ τῆς εὐγενοῦς Κοινοῦτητος καὶ τοῦ κλήρου Ζακύνθου, ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ ἐκανόνισεν ὡς ἅγιον τὸν Ἱεράρχην Διονύσιον διὰ συνοδικῆς καὶ Πατριαρχικῆς ἐκθέσεως τῷ 1705, διατάξας ἵνα εορτάζηται ἡ 17ῃ Δ)βρίου ἐκάστου ἔτους, ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ Ἱεράρχου. Ἡ δὲ Μεγαλοπρεπὴς Κοινότης Ζακύνθου ἀνεκήρυξε τῷ 1724 τὸν ἅγιον Προστάτην τῆς νήσου, (2) ἀντὶ τοῦ μέχρι τότε Προστάτου τῆς νήσου Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου, ἐν τῷ φρουρίῳ.

Ἐποψὴν διανοητικῆς μορφώσεως ὁ Ἱεράρχης Διονύσιος ἐξετάζομενος, καὶ μὲν δὲν ἦτο μαθήτῳ τῶν εὐρείας, ὡς ὁ φίλος αὐτοῦ Δ. Κατηλιανός, οὐχ ἦττον ὅμως ἦτο ἐγκρατὴς οὐ μόνον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ Ἱταλολατινικῆς, καθὼ ἀνατραφεὶς ὡς πάντα τὰ τέκνα τῶν εὐγενῶν, ἀλλὰ καὶ μύστις τῶν θεολογικῶν γνώσεων καὶ τῶν Ἱερωῶν κανόνων, ὡς τοῦτο εὐκόλως ἐξάγει τις ἐκ δικαστικῆς τινος ἀποφάσεως ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης τῷ 1621 Ἰουλίου 22, ἐπὶ διενέξεως ἀναφύσεως μεταξὺ τῶν ἐν Ζακύνθῳ Μονῶν Σηπλιατισίσης καὶ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Ἀγριοκάμπου καὶ ἐξ ἐπιστολῆς πεμφθείσης αὐτῷ εἰς Ζάκυνθον τῷ 1592 ὑπὸ τοῦ ἐν Ἐνστάτῃ διατρίβοντος φίλου του Διονυσίου Καταλιανοῦ ἱερομονάχου. (3) Δεπτομέρειαι περὶ τοῦ μαθητικοῦ καὶ τοῦ ἐν γένει βίου αὐτοῦ δυστυχῶς ἐλλείπουσιν ἡμῖν, γνωρίζομεν μόνον ἐκ τε τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς βιογράφων αὐτοῦ, (4) ὅτι, καθ' ἅπαντα τὴν βίον αὐτοῦ, ὑπῆρξεν εὐσεβὴς, φιλόφρων, ἀμνησίκαιος, ἀληθὴς χριστιανός, ἄξιός τοῦ ἀκτινωτοῦ στεφάνου, δι' οὗ περιέβλεπε τὴν ἀγίαν αὐτοῦ κεφαλὴν ἢ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία.

(1) Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου, ὡς καὶ περὶ ἀπάντων τῶν ναῶν τῆς νήσου, θέλομεν πραγματευθῆ ἐν τῷ φιλολογικῷ καὶ ἱστορικῷ ἡμῶν λεξιλογίῳ Ζακύνθου, οὗ τὴν ἐκδόσιν πρό πολλοῦ ἀγγέλλομεν.

(2) Ὁρα Π. Χιώτου. Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα. Τομ. 6. σ. 997.

(3) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Σηγοῦρον, ὑπὸ Π. Χιώτου. Ἐν Ζακύνθῳ 1852.

(4) Τοιοῦτοι ἐγένοντο οἱ Γεώργιος Σάπανδρος, Ἄγγελος Συμμάχιος, Γεώργιος Ἰωαννιλάκης ἱερεὺς, Παναγ. Χιώτης, Νικόλ. Κατσαμῆς ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἄλλοι τινές.

Τὸ ἱερὸν τοῦ ἁγίου Διονυσίου λείψανον κεκλεισμένον ἐν ἐπιχρῶσῃ καὶ ὑαλωτῇ θήκῃ, ἐντὸς διαγλύφου καὶ εἰκονογραφημένης ἀργυρᾶς λάρνακος κατασκευασθείσης ἐν ἔτει 1829 πρὸς τὸ δεξιὸν τοῦ νάρθηκος τοῦ ὁμωνύμου ναοῦ, φέρει θαυμάσιον ἀρχιερατικὴν στολὴν, ἐγκόλπια καὶ κοσμήματα μεγάλης ἀξίας. Ὑψηλὸς μᾶλλον τὸ ἀνάστημα ὁ Ἱεράρχης ἔχει τὸ πρὸ σωπον αὐτοῦ ὑπομέλαν, ἐκ τῆς ἀσθέστου ἔνθα, ὡς λέγεται, ἔρριψαν αὐτὸν οἱ Ὀθωμανοί, τὴν κεφαλὴν τεταμένην πρὸς τὰ ἐμπρός, μέρος τῆς ρινὸς ἐφθαρμένον, κοίλους τοὺς ὀφθαλμοὺς, καλῶς διακρινόμενων τῶν κεκλεισμένων βλεφάρων, τὸ στόμα ἡμιάνοικτον, ἐν ᾧ διακρίνονται τινὲς ὀδόντες καὶ τρίχας τινὰς λευκάς ἐπὶ τοῦ πώγωνος, τὸ ὄλον δὲ τῆς φυσιογνωμίας μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐν τῇ ζωῇ ἀγίας αὐτοῦ ψυχῆς. Ἡ ἀνά τὴν πόλιν περιαγωγὴ τοῦ ἱεροῦ τούτου λειψάνου τελεῖται μετὰ πλείστης ἐπισημότητος τὴν 17ην Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους ἡμέραν τῆς θανάτου αὐτοῦ, ὅτε καὶ πλῆθος πολὺ προσκυνητῶν συρρέει ἐκ τῆς ἀπέναντι ἡπείρου. Ἄλλοτε, κατὰ τὴν περιαγωγὴν ταύτην τοῦ Ἀγίου, ἐρίπτετο εἰς τὸν λαὸν ἄρτος ἐκ τῶν παραθύρων, τοῦθ' ὅπερ προῦκάλει μεγίστην σύγχυσιν· ἀλλ' ὁ τότε Ἐπαρχος Ζακύνθου Γ. Βογοθέτης διὰ διατάξεως αὐτοῦ ἀπὸ 27 Δ)βρίου 1839 ἐκρινε καλὸν, ἵνα τοῦ λοιποῦ παύσῃ τὸ ἄτοπον τοῦτο, ὁ δὲ ἄρτος διανέμῃται τοῖς πτωχοῖς. (1) Ἄπειρα εἶναι τὰ θαύματα τ' ἀποδιδόμενα τῷ Προστάτῃ Ζακύνθου, ἀλλ' ὡς κορωνὴς ἀπάντων τούτων προβάλλεται ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη αὐτοῦ, κατακρύψαντος τὸν φανερά τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐν γνώσει παρασχόντος αὐτῷ πᾶσαν τὴν δυνατὴν βοήθειαν. (2)

Τοιοῦτος ἐν περιλήψει ὁ βίος τοῦ Ἱεράρχου Διονυσίου, ὃν ἠδυνάμεθα ἐκτενέστερον νὰ πραγματευθῶμεν, ἐὰν καὶ πλείονας ἱστορικὰς μαρτυρίας εἴχομεν περὶ τούτου καὶ χρόνον μακρότερον· οὐχ' ἦττον ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι ἐς ἄλλοτε θέλομεν ἐκθέσει λεπτομερέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ.

Καὶ ἔδη, πρὶν περᾶνωμεν τὴν βιογραφίαν ταύτην, δὲν κρίνομεν ἄσκοπον, ἵνα δημοσιεύσωμεν, ὡς ἐν ἐπιλόγῳ, μικρὰν τινα πραγματείαν τοῦ ἀγγλοῦ διασήμευ δόκτορος Γουλιέλμου Britten ψυχολόγου, ἀρχαιολόγου καὶ γνωστοῦ συγγραφέως περὶ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Ἀγίου Διονυσίου, δημοσιευθείσαν ἐν τῷ περιοδικῷ «Οἱ δύο κόσμοι» (The two worlds) τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1887 (ἀριθ. 5) ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ μυστήρια τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ἢ τὰ θαύματα τῶν Ἰονίων νήσων» (The mystery of S. t. Dionysius; or the miracle of the Ionian islands). Τὴν πραγματείαν

(1) Βιβλ. Γ. Ἐπαρχ. σελ. 80 παρὰ τῷ ἐνταῦθα Ἀρχιεπισκοπικῷ.

(2) Λαμπρὸν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ποίημα, ἐδημοσίευσεν τῷ 1891 ὁ συμπαθὴς ποιητὴς κ. Α. Μαρτζώκης, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Γούμενος τῆς Ἀναφανηγμένης».

Ἡ ταύτην τοῦ ἄγγλου δόκτορος ἐν τινὶ Ὁλλανδικῷ βιβλίῳ (1) συμπεριληφθεῖσαν πρῶτον εὐρεσθήθη ὁ αὐτὸς Ὁλλανδὸς συγγραφεὺς κ. Riko μεταφράσας εἰς τὴν γαλλικὴν ἀπέμψη ἐκ Χάγης διὰ κολακευτικωτάτης ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1891 τῷ ἀειμνήστῳ Παγκρατίῳ, ἡγουμένῳ τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ὅπως καταθέσῃ ταύτην ὡς ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Μονῆς. Ὁ σεβαστὸς ἀρχιμανδρίτης καὶ φίλος ἡμῶν κ. Ἀντώνιος Παράσχος, προθύμως παρέσχεν ἡμῖν τὸ πρωτότυπον τῆς ἐν τῇ γαλλικῇ μεταφράσεως τοῦ κ. Riko, ἣν ἡμεῖς μεθερμηνεύσαντες εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς δημοσιεύομεν ταύτην κατωτέρω, φρονῶντες, ὅτι λίαν ἐνδιαφέρει τοὺς συμπολίτας ἡμῶν μία ἐτι σελίς ὑπὲρ τοῦ Προστάτου ἡμῶν Ἁγίου Διονυσίου.

« Ἐν τῶν θαυμασιωτέρων καὶ ἀνεξηγήτων, ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε συνήντησα προβλημάτων, πρόβλημα μὴ ἐπιδεχόμενον ἐπιστημονικὴν τινα ἢ πνευματικὴν ἐξήγησιν εἶνε ἢ διαρκῆς ὑπαρξίς τοῦ νεκροῦ καὶ ἀναλλοιώτου ἅμα σκήνου τοῦ Διονυσίου, προστάτου Ἁγίου τῆς νήσου Ζακύνθου. Διαρκούσης μακρᾶς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ καὶ τισὶν ἄλλαις τοῦ Ἱονίου Ἀρχιεπαρχοῦς διαμονῆς μου, ἠρύσθη τὰς ἀκολούθους λεπτομερείας ἐκ συμβάντος, ὅπερ μέλλω ν' ἀφηγηθῶ.

« Γενόμενος ἐγὼ αὐτὸς μάρτυς αὐτόπτης θαύματος σημαντικοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἀρυσθεὶς ἐξ ἐπισήμων ἀρχείων ἀπάσας τὰς λεπτομερείας ἐπικυρουμένας διὰ τῆς προσωπικῆς μου ἐξετάσεως, δὲν διστάζω νὰ προσφέρω τὴν ἀκόλουθον λογοδοσίαν ἐφ' ἐνὸς τῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μεγαλητέρων προβλημάτων.

« Πρὸ 300 περίπου ἐτῶν ἔζη ἐν τῇ νήσῳ Ζακύνθου ἄνθρωπός τις πρῶτος, οὗτινος τὰ εὐγενῆ εὐεργετήματα καὶ ἡ ἀγαθότης προσεέλκυσαν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς νήσου.

« Ὁ πρᾶγματι φιλόανθρωπος οὗτος ἐπέζησεν ἐν τῇ μνήμῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα Διονύσιος Παρεκτός τῶν ἄλλων αὐτοῦ φιλευσπλάγγων πράξεων, ἐγένετο περιφανῆς, ἅτε παρασχῶν ἄσυλον τῷ δολοφόνῳ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀδελφοῦ. Παρὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος, ὁ εὐγενὴς Διονύσιος κρινάσκει ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἐγκληματίου δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ τὴν ζῶν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ παράσχῃ τῷ δολοφόνῳ τὴν ἐλπίδα τῆς συγγνώμης, ἧς σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ λύπῃ ἠδύνατο οὗτος ἰνὰ τύχῃ, οὕτω δὲ συνέβη νὰ προστατεύσῃ τὸν ἐγκληματίαν ἐκεῖνον ὅστις εἶχεν ἐπενέγκῃ τῷ εὐεργέτῃ του τὸ σκληρότερον τῶν τραυμάτων.

« Περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ ὁ Διονύσιος ἀπεσύρθη εἰς μεμονωμένον τι μέρος τοῦ Ἀρχιεπαρχοῦς καὶ ἐξασκήσας ἐπὶ τινα εἰσέτι πρῶτον τὴν ἀρετὴν ἐν τινὶ Μονῇ, ἀφίερωσε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου αὐ-

(1) Louise Lateau en andere mystieken. Met afbeeldingen en volledige lijst der gestigmatiseerden van 1186 tot op onze dagen door A. J. Riko. Amsterdam. C. L. van Langenhuisen 1891.

τοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τελευτήσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς φιλοθρησκου κοινότητος, ἣ τινὶ ἀνήκε, καὶ ταχθεὶς εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς ἐν Στροφάσι Μονῆς. Μετὰ τινὰ ἔτη οἱ τῆς Ζακύνθου κάτοικοι μετ' ἀγάπης ἀναμνησθέντες τοῦ ἀγαθοῦ Διονυσίου ἐπόθησαν, ἵνα ἐκθῶσι τὸ λείψανον καὶ ἐνταφιάσωσιν αὐτὸ καὶ αὐτίς, (ὅπως διασώσωσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Τούρκου) ἐν ἡ χώρᾳ τοσαύτας ἐναρέτους πράξεις ἐξήσκησεν.

« Ἄλλ' ὅποια τις ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τῶν ἐπιφορτισθέντων τὴν ἐμπροσπεπῆ ταύτην ἐργασίαν καὶ ποθούντων νὰ ρίψωσι τελευταῖον βλέμμα σεβασμοῦ ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς λειψάνου, ὅτε ἀνοίξαντες οὗτοι τὸ πρῶτον εἶδον τὸ σκήνος τοσοῦτον ἐντελῶς διατηρούμενον καὶ ἀνέπαφον, ὡς ἀφθαρσία, ὅπερ ὁμοίαζε πρὸς ἄνθρωπον πρὸ μικροῦ κοιμηθέντα Ἐν τῇ μυστηριώδει ταύτῃ καταστάσει καὶ ὑπὸ τὴν θέαν ἀταράχου θεσπέσιου ὑπνου, ὁ σιωπηλὸς νεκρὸς, ἡ ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ κοιμώμενος μετεκομίσθη ἐν τῇ γενεστέρᾳ αὐτοῦ νήσῳ.

« Ἐβδομάδες, μῆνες, ἔτη καὶ τέλος αἰῶνες παρήλθον, πλὴν ὁ γαλήνιος ὑπνος τοῦ ἐξόχου νεκροῦ, ἐξηκολούθει πάντοτε καὶ ἐτι ἐξακολουθεῖ, μὴ προσβαλλόμενος ὑπὸ σκιᾶς τινος ἀλλοιώσεως, ἢ ἐλαχίστου ἴχνους φθορᾶς.

« Ἐν λίαν σεβασμῷ ἐνδομύχῳ θαυμασμῷ διὰ θάυμα, οὐ τὴν ἐξήγησιν οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην θεωρεῖται δύναται νὰ δώσῃ, τὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου Συγούρου ἐνεγράφη μεταξὺ τῶν Ἁγίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῷ περικαλλεῖ ναῶ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἀνεγερθέντι καὶ ἐπονοματισθέντι πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, κατεσκευάσθη τότε λιθίνη πλάκα (!) ἐνθα περιέλειπεν τὸ θαυμαστὸν σκήνος, ἐν καταχρύσῳ ἠθήκη, ἐπαφήσαντες αὐτὸ οὕτω ἐν πλήρει θαυμασμῷ ἀναπαυόμενον καὶ τάξαντες αὐτὸ ὡς φρουρὸν τῆς πόλεως. Ἐκτοτε ὁ Νεκρὸς ἐκεῖνος κατέστη ὁ φάρος τῶν εὐσεβῶν ἐπισκεπτῶν, οὓς προσκαλοῦσιν αἱ τῆς νήσου συνέπειαι.

« Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ εἶπω, ὅτι εἶδον τὸν Ἁγίον οὐχὶ ἅπαξ ἢ δις, ἀλλὰ πλειστάκις· ἐκ δὲ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐπισκέψεως εὐσεβῶν, εἶτα δὲ ἐπιστημόνων καὶ διασήμεων ξένων ἐπαρελήθη, ὡς αὐτοὶ, νὰ ἐξετάσω ἐπακριβῶς τὸ θαῦμα.

« Κατέβαλον αὐστηρὰς ἀλλ' ἀκάρπους προσπάθειας, ὅπως εὕρω τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ταριχεύσεως ἢ τὴν χρῆσιν χημικῆς τινοςσκευασίας, πρὸς τὸ σκήνος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀφεθέντος μοι ἐλευθέρου. Καὶ δὴ καὶ προσπάθειάί μου ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀπέβησαν ἄγονοι· ἐμείναμεν ἐκπληκτοὶ θεοθυσιμένοι, ἐν ἀφῶν θαυμασμῷ καὶ ἀνωφελέσιν ὑποθέσεσι, κρατοῦντες τὴν ἁγίαν χεῖρα, ἡ μετ' ἡρέμου παρατηροῦντες θαυμασμοῦ τὰ ἐμπλεα γαλήνης χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἁγίου, ἀποθανόντος πρὸ τριῶν περίπου αἰώνων.

« Πολλὰ εἶχον συνοδεύθῃ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν περιηγήσεών μου τούτων, ὑπὸ ἰατροῦν καὶ ἄλλων τινῶν εὐπαιδευτῶν ἀνδρῶν, πλὴν πᾶσαι αἱ ἐξηγήσεις αὐτῶν ἐναυάγουσιν καὶ μέχρι σήμερον οὐδὲν ἐκ συνήτησας, μολὶς ἀρ-

» χρίζοντα νά λύη τόν Γόρδιον τοῦ ψυχολογικοῦ τούτου μυστηρίου.

« Ὁ δόκτωρ Britten ἀναφέρει ἀκολούθως θαύματά τινα λίαν ὑπερβέβαια ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου ἱστορίᾳ. Ὑπὲρ τῶν δύο ἐπομένων προβάλλει τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ φήμην. Καὶ πρῶτον ἐγένετο τὸ κατὰ τὸν τρομερὸν σεισμόν τοῦ « Ἁγίου Διονυσίου ». Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ λιτανεῖα τις μέλλουσα νά λάβῃ χώραν μετὰ τοῦ ἁγίου λειψάνου, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δημοτελοῦς τινος ἑορτῆς, δις διεσκεδάσθη ὑπὸ κερκυνῶν, λαίλαπος καὶ σειμοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν ἠτοιμάζοντο νά ἐξέλθωσι τοῦ ναοῦ μετὰ τοῦ λειψάνου. Τοῦτο συνέβη ἐπὶ Προστασίας, πρὸ 50 περίπου ἐτῶν, τῶν Ζακυνθίων εντόνως διαμαρτυρηθέντων κατὰ πράξεως, ἣν ἐθεώρησαν ἱεροσυλίαν. Κατὰ τὴν δευτέραν ὁμως ἀπόπειραν ἀριθμὸς οἰκιῶν κατέρρευσε.

» Τὸ δεύτερον θαύμα συνέβη ἐπὶ Ναπολέοντος, ὅτε ἠπειλοῦντο αἱ νῆσοι ὑπὸ τινος τῶν Γάλλων προσβολῆς. Προτιθέμενος ὁ Διοικητὴς νά πέμψῃ δύο ἔγγραφα σπουδαιότατα τὸ μὲν εἰς Κέρκυραν, τὸ δὲ εἰς Μελίτην, ἀνεκάλυψε, ὡς τὰ πλοῖα ἐγκατέλιπον τὸν λιμένα τῆς Ζακύνθου, ὅτι τὸ διὰ τὴν Μελίτην προσδιορισμένον ἔγγραφον εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Κέρκυραν, τοῦτο δὲ εἰς Μελίτην φοβούμενος δὲ σπουδαίας συνεισφοράς, ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου ἐκείνης ἐποχῆς, ἀπεκάλυψε τὰς ἀνησυχούσας αὐτὸν σκέψεις τῇ συζύγῳ του, ἥτις, γέννημα Ζακύνθου τυγχάνουσα, συνεβούλευσεν αὐτόν, ἵνα ἐπικαλεσθῇ τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου. Ὁ Διοικητὴς, ἄγγλος, ἀπέρριψε τὴν συμβουλὴν ταύτην καὶ ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ του ὤμοσε μάλιστα ἄλλ' ἢ φοίκη, ὁ φόβος καὶ ἡ προαισθησις μέλλοντος δυστυχήματος μέχρι τοιοῦτου σημείου κατέβησαν ἐπὶ τὴν Ζακυνθίαν κυρίαν, ὥστε ὁ σύζυγός της, ὅπως ἐνισχύσῃ αὐτήν, οὐ μόνον ἐζήτησε παρ' αὐτῆς συγγνώμην, ἀλλὰ καὶ κατόπι παρακλήσεως αὐτῆς μετέβη εἰς τὸν ναὸν τὸν ἀφιερωμένον εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου, πούτινος καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν ἀντίληψιν. Δύναται τις νά κρίνῃ, ἐὰν ἡ ἀπίκλισις αὕτη κπέδῃ ματαίᾳ. Αἴρνης λαίλαψ δρμητικὴ ἐξηγέρθη περὶ τὰς Ἰονίους νήσους, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας τὰ κομίζοντα τὰ ἔγγραφα πλοῖα ἠναγκάσθησαν νά ὀπισθοχωρήσωσι, καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ Διοικητὴς ἐπεδιόχετο ἐπὶ τοῦ πρώτου ἀφικομένου πλοίου, τὸ δεύτερον ἐλλιμενίζετο ὅπως ἐπανορθώτῃ τὰς βλάβας του. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νά εἴπωμεν ὅτι τὰ ἔγγραφα ἀντηλλάγησαν πέραντα καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὸν πρὸς ὄρον.

« Ὁφείλω νά προσθέσω, ὅτι ὁ Διοικητὴς ἠσπάσατο τὴν δοξασίαν τῆς συζύγου του καὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος ἀνήτησεν ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῦ ἀκινήτου στήθους τοῦ προστάτου Ἁγίου ἐν τῶν βαρυτιμοτέρων τιμητικῶν δειγμάτων, ὅπερ ὑπὸ βασιλικῆς χειρὸς εἶχε λάβει ποτὲ ἐν τῷ τόπῳ του. Ἐγὼ αὐτὸς εἶδον τοῦτο, ὡς ἐπίσης τιμωρὴν τινὰ κειμήλια, κόσμους καὶ ἄλλας ἐνδείξεις εὐγνωμοσύνης, δι' εὐλογίας δὲ χεί-

ρας καὶ μυστηριώδεις ὑπηρεσίας ἀποδοθείσας ὑπὸ τοῦ σιγηλοῦ σκήνωνος, ἀναπνευμένου ἐν τῷ μέσῳ τῶν δειγμάτων τούτων τῶν μαρτυρούντων σεβασμὸν.

« Θαυμαστότερον ἐστὶ τοῦτο. Ἐγνώρισα ἐγκληματίας καὶ ἐγκαθηίρκτους, ὁδηγηθέντας παρὰ τῇ επιβλητικῇ λάρνακι. Καθ' ἣν στιγμὴν προσεγκλήθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἱερέως, ἢ ἀφθῶσι τῆς θείας καὶ ὠρηταίας χειρὸς τοῦ ἁγίου, ἡ καρδία των συνετρίβη, δάκρυα μετανοίας κατέκλυσαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ ἀπεμακρύνθησαν, κατόπι ταπεινῆς ἐξομολογήσεως καὶ ἀφ' ἐζήτησαν συγγνώμην τῶν σφαλμάτων αὐτῶν.

« Καὶ δὴ παρήλθον ἕκτοτε τριάκοντα ἐτη, ἀφ' οὔτου τὸ τελευταῖον εἶδον τὸ θυμασίον σκῆνος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου· τὸ κάλλος καὶ ἡ ἐντέλεια, ἅτινα περιεφρόνησαν ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας τὸν χρόνον καὶ τῆς φθορᾶς τὴν νόμον οὐδεμίαν ὑπέστησαν ἀλλοίωσιν, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο.

» Ἡδυνάμην νά συμπληρώσω ὁλόκληρον τόμον, ἐξιστορῶν τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν τοῦ προστάτου ἁγίου Ζακύνθου, ἀλλ' ἀδυνατῶ νά χαράξω μίαν μόνην γραμμὴν, ὅπως ἐξηγήσω τὸ μυστήριον σώματος ὑλικοῦ, ἐφ' οὗ ὁ θάνατος οὐδεμίαν ἄλλην ἐζήτησεν ἐπιρροήν, ἢ ταύτην μόνον, τοῦ νά νά θέσῃ τὸν δάκτυλον τῆς αἰωνίου σιγῆς ἐπὶ τῶν κεκλεισμένων χειλέων.

« Ὅταν σκέπτομαι ἐπὶ τοῦ μήπω δικλευκνθέντος τούτου προβλήματος, τὸ μυστήριον τοῦ Ἁγίου Διονυσίου παρίσταται μοι, ὡς ἡ ἐντελέστερα ἐξ ὅσων παρετήρησα ἄλλοις μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, ἢ μάλλον ἢ ὁ δεσμὸς ὁ συνέχων τοὺς δύο κόσμους. »

Τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον τοῦ δόκτορος Britten τελευτᾷ διὰ τῶν λέξεων « Ἡ νῆσος Ζακύνθου καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου Διονυσίου πάντοτε ὑφίστανται. Εἴθε δὲ οἱ ἀρνούμενοι τὰ γεγονότα, νά μεταβῶσιν ἐκεῖ καὶ ἐξετάσωσι ταῦτα, ἄλλως παραχρῆμα ἄς σιγήσωσι. Γένοιτο. »

Λυπούμεθα, ὅτι ἐλλείπει χώρου καὶ ἕνεκα τῆς ἐκδόσεως τοῦ φύλλου ἡμῶν κατ' αὐτὰς τὰς παραμονὰς τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, δὲν ἠδυνήθημεν νά δημοσιεύσωμεν καὶ ἑτέραν περὶ τοῦ Ἁγίου ἀνέκδοτον μελέτην ἐπιφυλασσόμενοι νά δημοσιεύσωμεν ταύτην ἐν εὐθυτέρῳ καιρῷ, ὅτε καὶ ἰδιαίτερος θέλωμεν δημοσιεύσει ἐκτενέστερον τὰ περὶ τοῦ Προστάτου τῆς νήσου ἡμῶν Ἁγίου Διονυσίου.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

(ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΗΡΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ)

Ἐγὼ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὁσσηζ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Ἐπιβλέπων ἡ ὑπογραφή ὡς ἀπὸ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ

(ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΙΣ ΕΠΙΓΡΑΦΟΙΣ)

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ἢ διάγραμμα ἢ καὶ ἔχνογραφία παρὰ καλλιτέχναις ἐστὶ, σύμπλεγμα γραμμῶν διαφόρων εὐθειῶν ἢ καμπύλων σκοπὸν ἔχουσῶν τὴν παράστασιν ἀντικειμένου οἰονδῆποτε, ἄνευ σκιαγραφήσεως ἢ χρωμάτων.

Ἡ ὑπογραφή, ἡ πρώτη καὶ κυρίως ἐργασία τοῦ καλλιτέχνου ἐν γένει τυγχάνουσα, χρήζει μελέτης ἐπισκευμένης, καθόσον ἀφορᾷ τὴν κανονικὴν καὶ συμμετρικὴν πλοκὴν τῶν ἀπαρτιζουσῶν ταύτην γραμμῶν, διότι, ἂν ἐπιπολαίως σθέσῃ οὗτος ταύτην, ἀδύνατον νὰ παραγάγῃ τεχνούργημα οἰονδῆποτε ἀντάξιον λόγου. Ἡ ὑπογραφή σχετιζομένη στενωτάτα πρὸς τὸ αἶσθημα, καθότι τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀντικειμένου τὴν παράστασιν τοῦ χαρακτῆρος ἀπεργάζεται κυρίως, εἶνε τὸ μόνον ἀληθὲς κάτοπτρον, ἐν ᾧ διορᾷ τις καθαρῶτατα, οὐ μόνον τὸ σύνολον τῶν ἐξωτερικῶν γραμμῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς τοιαύτας ἢ τοιαύτας ἐσωτερικὰς διαθέσεις, ἂν τὸ ὑπ' ὄψιν ἀντικείμενον ἀνήκῃ εἰς τὸν κύκλον τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως. Σκοπὸς τῆς τοῦτο κυρίως εἶνε, πλὴν οὐχὶ πάντοτε μετ' ἐπιδειξίου τέχνης καὶ ὡς ἀμύζει εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς περιωπὴν πράττει τούτο, δι' ὃ βλέπομεν αὐτὴν τότε τοῦ προορισμοῦ τῆς δυστυχῶς ἐκπίπτουσας, καὶ ἀπόδειξις, ὅτε λ.χ. ἀρχιτεκτονικῆς τινος οἰονδῆποτε ἔργον, ἄγαλμα, ἢ γραφὴ τις, σκοτεινὴν καὶ περίπλοκον ἰδέαν παρουσιάζουσιν ἡμῖν τοῦθ' ὅπερ σημαίνει, ὅτι εἰς τὴν ὑπογραφήν τῶν τοιούτων θὰ λανθάνῃ βεβαίως ἢ τοῦ καλλιτέχνου ἀμέλεια, καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἐκφραστικότητα τούτης· πλὴν τότε λέγομεν ταῦτα οὐχὶ ὕγειος τέχνης προϊόντα, ἀλλ' ἀπλῶς ἀτελῆ προσχεδιάσματα τέχνης. Ἀληθῶς, οὐδόλως σπουδαιότητος οὔτε κἂν ἀξία λόγου ἔσται ἐκείνη τῶν ὑπογραφῶν ἐκ τῆς ὁποίας μόνον δεξιῶς παρατηρητῆς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐνοήσῃ ὁποῖόν τι αἶσθημα θὰ παραγάγῃ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀντικειμένου ἢ ὄψις, ἢ ὁποῖαν τινὰ ἰδέαν πρόκειται τοῦτο νὰ ἐξυπηρετήσῃ. Ἡ ὑπογραφή, ἵνα ἀποβῇ ἀξία τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ, ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ ᾖ ἐκφραστικὴ. Πρὸς τοῦτο ὅμως δεόν καὶ ὁ καλλιτέχνης τοῦ καλοῦ τὴν ἰδέαν νὰ κατέχῃ ἐντός του ἀπηλλαγμένην οἰονδῆποτε διαφθορᾶς ἢ παραμορφώσεως, ἄδολον, διαυγῆ καὶ πρὸς εἰλικρινεῖς αἰσθηματικὰς ἐκφράσεις καὶ καθαρὰς τέλος ἀποβλέπουσαν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ὅτι εἰς τὰς καλὰς λεγομένας τέχνας ἢ τοῦ ἀκαταλήπτου ἢ δυσνότου ἰδέαν δεόν ἐντελῶς νὰ ἐκλείψῃ καὶ τοῦτο, διότι, κατὰ φυσικὸν λόγον, εἰς γραφῶδεις ἐνοίας καὶ στριφνὰς παραστάσεις οὔτε τὸ ὄμμα τοῦ ἀνθρώπου τέρπεται, οὔτε ἡ ψυχὴ τοῦ

χαίρει ποσῶς. Ἀπλότης, ἐκφρασις καὶ χάρις εἶνε τὰ μόνα ἐλατήρια, ἀτινα δύναται νὰ προετοιμάσωσιν ἡμᾶς πρὸς ἀντίληψιν τοῦ καλοῦ ὅπερ ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ψυχὴν μας εὐχαριστεῖ. Ἐκ τῶν ὑπογραφῶν λοιπὸν ἐκείνη ἣτις κέκτιται τὰς ἀνωτέρω ιδιότητας καὶ ἐν συνδυασμῶ συμφώνῳ ταῖς διαφόροις μεταλλαγαῖς τῶν τε περιστάσεων καὶ τοῦ χρόνου, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐκφραστικωτάτων ἐκείνων τοῦ καλοῦ κανόνων, δύναται εὐχερέστατα νὰ διαθέσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ παρατηρητοῦ ἐν γένει ὅποτε καὶ ὅπως αὕτη θέλῃ.

Ἐν τούτοις ἡ τῆς ὑπογραφῆς ἀξία δὲν ἔγκειται ἐδῶ μόνον. Πληρεστέρα καὶ ἐκφραστικωτέρα γίνεται, ἐπαξίως τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ, ὅποταν σὺν τοῖς ἄλλοις σκοπῆται οὐχὶ τὴν παράστασιν μερικῶν ἢ ὀτομικῶν τινῶν ἀντικειμένων, ἀλλ' ἐν εὐρυτέρῳ ἀσχολουμένη κύκλῳ περὶ τὴν ἀπεικόνισιν ἰδεῶν, ἀφηρημένων ἢ γενικωτέρων τινῶν ιδιοτήτων εὐγενῶς καταγίνεται. Τὸ τοιοῦτον ἐπιτυγχάνει εὐθὺς ὡς ἐκλείψῃ τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν ἢ ἰδέαν, ὅταν τουτέστι δὲν εἶνε ὑπηρετικὴ τῶν ἀπαιτήσεων τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, διότι τότε συστέλλει τὸν ὀρίζοντά της, περιορίζει τοῦ εὐγενοῦς προορισμοῦ τῆς τὸν κύκλον. Ἴνα δυνηθῇ δι' ἐλευθερίας καὶ ὄλως ἀνεξαρτήτου ἰδέας τὸν σκοπὸν τῆς νὰ ἐκπληρώσῃ, ἐπεξηγοῦσα καὶ αὐτὴν τὴν μυστικὴν ἐννοίαν τὴν ὁποῖαν μίξ ἔστω τῶν γραμμῶν τῆς ἴσως προτίθεται νὰ δείξῃ ἡμῖν, ἀνάγκη πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ἀρθῇ πᾶς περιορισμὸς δουλικὸς ἀπ' αὐτῆς. Τότε πλέον θ' ἀνέλθῃ εἰς ὑψίστην περιωπὴν καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς ἔσονται οὐχὶ μόνον ἀνίσταθα θαυμασμοῦ ἀλλὰ καὶ λατρείας ἀπὸ μέσης καρδίας προσφερομένης.

Ὡς συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω δεόν νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς. Ἡ ὑπογραφή προορισθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἵπερτάτου Καλλιτέχνου ὅπως διαστέλλῃ τὰ διάφορα ἀντικείμενα μεταξύ των, εἶνε ὁ ἀσφαλῆστερος ὁδηγὸς καὶ ἐρμηνευτῆς αὐτως εἰπεῖν τῶν ἀντιληπτικῶν τῶν ἀνθρώπων ἐν γένει δυνάμεων, προκειμένου νὰ κατανοήσωσιν οὗτοι τὸ ποῖον ἢ τὴν φύσιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀντικειμένου. Ἄλλ' ὅποταν τέλος προσπίπτῃ αὕτη, οὐ μόνον εἰς τὰς διανοητικὰς μας δυνάμεις ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς αἰσθητικὰς ἡμῶν ιδιότητας παρουσιάζουσα τὰ διάφορα ἀντικείμενα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν τριῶν διαστάσεων ὑποβελημένα, τότε πλέον μεγεθύνεται ἐτι κατ' ἀξίαν, ἐν ἐνὶ λόγῳ καθίσταται ἀπόλυτος, διότι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἶνε καταληπτὴ εἰς ἡμᾶς καθ' οἰονδῆποτε περίστασιν ἢ ὥραν· ἀρκεῖ νὰ ᾖ γνωστὸς ἡμῖν ἐκ τῶν προτέρων ὅπωςδῆποτε τῶν διαφόρων ἀντικειμένων ὁ ἀρχικὸς σχηματισμὸς.

Ἄλλ' ἐξετάσωμεν ἤδη μερικώτερον τὰ καθέκαστα τῶν δύο τούτων στοιχείων τῆς ὑπογραφῆς καὶ τοῦ χρώματος δηλονότι, ἐν σχέσει πρὸς μίαν ἐκάστην τῶν τριῶν καλῶν τεχνῶν.

Ἡ ὑπογραφή εἰς μὲν τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν εἶνε ἡ παράστασις ἐν

σμικρῶ συνήθως καὶ κατὰ μαθηματικὴν ἀναλογίαν τῶν τριῶν τοῦ Ἀρχιτέκτονος ὅπως διαφόρων ἐργασιῶν, ἤτοι τῆς δι' ἐπιπέδων ὀριζοντίων κατατομῆς ἐφ' οἰουδήποτε σημείου τοῦ οἰκοδομήματος διερχομένων, τῆς δι' ἐνός ἢ πλειόνων κατακόρυφων ἢ κεκλιμένων ἐπιπέδων καθ' ὕψος τομῆς ἐφ' οἰουδήποτε σημείων καὶ τούτων τοῦ οἰκοδομήματος διερχομένων καὶ τελευταίον τῆς ἀναγραφῆς τῶν ἐξωτερικῶν ὄψεων, ἤτοι τῶν λεγομένων προσόψεων. Ὅποταν αἱ ἄνω ἐργασίαι, αἵτινες τὴν ὑπογραφὴν εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν συνιστῶσιν, εἰσὶν ὑπὸ καθαρὰν καὶ εὐληπτον ἔννοιαν γεγραμμέναι, ἐπιδιώξασαι ἐντελῆ συνδυασμὸν τῶν τὸν χαρακτῆρα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ οἰκοδομήματος συνιστωσῶν γραμμῶν, συμφώνῳ πρὸς τὴν καθολικὴν αὐτοῦ ιδέαν, τότε εὐθὺς κατάδηλος ἡμῖν γίνεται τῆς ὑπ' ὄψιν οἰκοδομίας ὁ προορισμός. Εἰς τοῦτο διέπρεψαν ἐπὶ πολὺ, πλὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ τε Αἰγύπτιοι, Σῆναι καὶ Ἰνδοί. Ἡ ὑπογραφὴ, πρὸ πάντων τῶν ναῶν τῶν ἀνωτέρω λαῶν, περὶ τῶν ὁποίων προσεχῶς θὰ πραγματευθῶμεν, εὐχερέστατα προδίδει εἰς τὸν παρατηρητὴν ἀπάσας σχεδὸν τὰς ἐξαιρέτων καὶ αὐτὰ ἐτι τὰ μυστήρια καὶ τὰς δοξασίας, ἐφ' ὧν ἴδρυσαν τὰ θρησκευτικὰ τῶν συστήματα. Λοιπὸν ἡ μὲν ὑπογραφὴ ἐνέχει τὸν κυριώδη καὶ καθολικὸν σκοπὸν τῶν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς προτόπων καὶ εἶνε ἡ μόνη ἀφετηρία οὕτως εἰπεῖν ἐξ ἧς τὴν γένεσιν τοῦ λαμβάνει κεχαρακτηρισμένον ἀρχιτεκτονικὸν τι ἔργον, ὅσον δ' ἀφορᾷ περὶ τοῦ χρώματος, λέγομεν μόνον ὅτι εἰς τὴν τέχνην ταύτην δὲν ἦνε σχεδὸν, οὐσιῶδες καθόλου, μὴ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀληθῆ τῆς τελειότητος ἔκφρασιν.

(ἔπεται συνέχεις)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΟΥΤΑΣ

Ἡ Κ. ΕΓΓΛ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ἡ ἠθοποιὸς Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου, ἧς ἡ θεατρικὴ φήμη μετὰ τόσου πατάγου διεσαλπίσθη ἀνά τὴν Ἑλλάδα καὶ πέραν ταύτης ἐπεξετάθη, δοκιμάζεται ἤδη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἡμετέρου θεάτρου. Ἔχομεν μικρὸν τινα ἐγώισμὸν, μικρὰν τινα καύχησιν, τὴν δὲ ποίαν νομίζομεν, ὅτι δὲν θ' ἀπορρίπτωσιν οἱ πολλοὶ τῶν τῆς Ἑλλάδος κατοίκων καὶ ὁ μικρὸς οὗτος ἐγώισμὸς συνοψίζεται εἰς τὸ ὅτι δυστυχῶς ἂν δύο ἐν Ἑλλάδι θεάτρα, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ κριτήρια τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων, τὰ σταθμίζοντα καὶ διακρίνοντα καὶ ἔργα καὶ ἀνθρώπους, τὸ ἐν τῶν δύο τούτων κριτικῶν θεάτρων εἶνε καὶ τὸ ἐν Ζακύνθῳ. Ὁ λόγος τοῦ τοιούτου ἐγώισμοῦ καὶ εὐνητος εἶνε καὶ πειστικός. Ὅτι μὲν ἡ Ζακύνθος ἔχει ἔμφυτον τινα χάριν φυσικὸν τι τάλαντον, τῆς βαθύτης γνώσεως τῶν διαδραματιζομένων χαρακτῆρων καὶ τῆς ἐμβριθοῦς κατανοήσεως τῶν ἡχῶν

τοῦ μελοδράματος, τῆς οἰκονομίας τῶν δραματικῶν ἔργων, καὶ τῆς κατανοήσεως τῆς ἠθοποιίας, τοῦτο οὐ μόνον μεμαρτυρημένον καὶ δεδοκιμασμένον εἶνε, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἀποδεδειγμένον. Τὴν ἔμφυτον ταύτην χάριν τοῦ Ζακυνθίου κοινοῦ, ἐπέπρωσαν ἐτι μᾶλλον καὶ αἱ συχναὶ μετὰ τοῦ θεάτρου ἐπικοινωνίαι καὶ αἱ κατὰ καιροῦ καὶ πρὸ τῆς Ἐνώσεως καὶ μετὰ ταύτην ἀπὸ τῆς Ζακυνθίας σκηνῆς ἐμφανίσεις ἐξόχων ἀοιδῶν καὶ ἐξοχωτέρων ἠθοποιῶν, ὧν οἱ πλείστοι Ἴταλοί. Τὰ ὀνόματα τῆς Molo, τοῦ Carboni, τοῦ Morosi, τοῦ Drago, τῆς Delugo καὶ ἄλλων πολλῶν, ὧν ὁ κατάλογος θὰ ὑπερέβαινε τὰ ἡμέτερα ὄρια, εἰσέτι δὲν ἐβύσεν ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν παλαιότερων Ζακυνθίων, τοῦ ὀλεσθῆρος χρόνου ἢ πάροδος.

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μηνὸς τούτου ἡ σκηνὴ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ θεάτρου ξενίζει τὴν καλλιτέχνην κ. Εὐαγγελίαν Παρασκευοπούλου, ὑπὲρ ἧς τόσα ἐγκώμια ἔμελψεν ὁ Ἑλληνικὸς τῆς πρωτευούσης τύπος. Δὲν εἶναι ξένα τοῖς Ζακυνθίοις τὰ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς κ. Παρασκευοπούλου ἀναβιβασθέντα ἔργα. Τὸ ἐν σαρκὸν ἄγαλμα τοῦ Cicconi, ἡ Γαλατρία τοῦ μακαρίτου Βασιλειάδου, ἡ Κυρία μετὰ τὰς Καμμέλιας τοῦ Δουμά κτλ. ταῦτα πολλάκις ἀνεμασθήσαν καὶ πολλάκις ἐπανελήθησαν, ὥστε ἡ διδασκαλία τῶν δραμάτων ἐκείνων νὰ καταστήσῃ εὐχερεστέρην τὴν κρίσιν. Ἀλλ' ἤδη δὲν πρόκειται περὶ ὀλοκλήρου τοῦ θιάσου τῆς κ. Παρασκευοπούλου, πρόκειται μόνον περὶ τοῦ πρωταγωνιστοῦντος προσώπου τοῦ θιάσου, ὅπερ εἶνε αὐτὴ ἡ κυρία Παρασκευοπούλου. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἄχρι τοῦδε δοθέντων δραμάτων γενικῶς, ἡ κυρία Παρασκευοπούλου δὲν εἰδείθη οὔτε κατωτέρα, οὐδ' ἀνωτέρα τῆς καλυψάσης τὸ ὄνομα αὐτῆς φήμης, ὡς καλλιτέχνης ἠθοποιῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ καλλιτέχνης, καίτοι κέκτηται ὅλα τὰ προσόντα ἐκεῖνα τῆς ἠθοποιίας, ὅλας ἐκείνας τὰς λεπτότητας καὶ ἀποχρώσεις, αἵτινες ὡς σκιαὶ παρακολουθοῦσι τοὺς κανόνας τῆς τέχνης ὅμως εἶνε γυνὴ οὐχὶ τοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος. Ὅταν ποτὲ ἡ Ἑλληνικὴ σκηνὴ ἀνέλθῃ εἰς τὴν περιωπὴν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει ν' ἀνέλθῃ, διὰ τῆς δημιουργίας ἐξόχως Ἑλληνικῶν ἔργων, διὰ τοῦ σχηματισμοῦ ἐντέχνων ἠθοποιῶν, ἡ κυρία Παρασκευοπούλου θὰ διεκδικῆ θέσιν ἐπίζηλον μεταξὺ τῶν δρώντων προσώπων τοῦ ἀναγεννωμένου Ἑλληνικοῦ θεάτρου, δρέπουσα τὰς δάφνας ἐκείνας αἵτινες ἤδη φαίνονται ἀνθοῦσαι.

Εἰς τὰ δράματα ἐν οἷς μέχρι τοῦδε ὑπεδύθη τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον, ἐπαιξε μετὰ πολλῆς μὲν καὶ φυσικῆς τέχνης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ σπανίας. Τὸ πολὺ αἰσθημα κατακλύζει τὴν καλλιτέχνην καὶ ὑπερβάλλουσαν συγκινήσεων καὶ παθῶν χοῆσιν ποιεῖται ἐκεῖ ἔπου δὲν πρέπει. Καταφανέστατα καὶ ὁ μὴ ἐν τοῖς δραματικοῖς ἔργοις μεμνημένος διαβλέπει, ὅτι ἡ κυρία Παρασκευοπούλου καὶ τὰς μικροτέρας λεπτότητας, καὶ τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν, ἀναβιβάζει εἰς βαθμὸν πέραν τοῦ ὑποφερτοῦ· ἀλλ' ὅμως τῶν αἰσθημάτων ἢ πάλη, τῶν χαρακτήρων ἢ μετάδοσις, τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων ἢ ἀντίθεσις, τῶν διαλόγων

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

τὸ φυσικόν, πάντα ταῦτα εἶναι κτήματα τῆς κ. Παρασκευοπούλου τὰ ὁποῖα διεκρινεῖται ὡς βαθύς ψυχολόγος, ψυχολογίσας ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν καὶ ἰδεῶν τῶν διχοφύρων δραματικῶν ἔργων· καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἡθοποιίᾳ δὲν εἶνε μικρόν. Ὁ γέλως, ἡ συγκίνησις, τὸ μεῖδιμα, ἡ εἰρωνεία, ἡ καταφρόνησις, ἡ ἀπλότης, ἡ στάσις, πάντα ταῦτα διατηροῦνται ἀμείωτα παρὰ τῇ καλλιτέχνιδι μέχρι τέλους τοῦ δράματος, ἀκολουθοῦντα τὴν πάλιν τῶν αἰσθημάτων, τὸν θόρυβον τῶν συγκινήσεων ὅσας ὑφίσταται διδάσκουσα ἡ καλλιτέχνις γυνή. Ἄν ἡ σκηνὴ μείνῃ μετὰ τῶν ἄλλων ἡθοποιῶν, ἀπουσιάζουσα τῆς κυρίας Παρασκευοπούλου, ἀναζητεῖτε τὴν γυναῖκα, ἐνδόμυχός τις ἀγωνία σὰς καταλαμβάνει, καὶ τὸ χάσμα ἐκεῖνο τὸ μικρόν, τὴν ἔλλειψιν ταύτην τὴν στιγμιαίαν, διασκεδάξετε ὑπὸ τὴν πεποιθησιν ὅτι ἐν τῇ μελλούσῃ σκηνῇ θὰ ἴδητε τὴν κ. Παρασκευοπούλου ἀνωτέραν ἢ ὅπως τὴν ἤκούσατε εἰς τὴν προηγουμένην, διότι ἡ κ. Παρασκευοπούλου μυστηριωδῶς πως δὲν ἐκτυλίσσειται ἀπὸ τῆς ἀ. πράξεως τοῦ δράματος ὡς καλλιτέχνις, ἀλλ' ἡ ἐκτύλιξις προβαίνει ἡρέμα καὶ ἡσυχῶς, κανονικῶς καὶ τεχνικῶς, ὡς τοῦ ἡλίου τὸ φῶς τὸ μέχρι τέλους τῆς ἡμέρας ἀποκαλύπτει ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ἀποχωρήσεις. Ἡ φωνὴ τῆς κυρίας Παρασκευοπούλου, εἶνε φωνὴ διήκοησα δι' ὅλου τοῦ δράματος, δὲν ἔχει φαίνεται τὴν ἔντασιν ἐν τῷ πάθει καὶ τὴν χαλάρωσιν ἐν τῇ συγκινήσει, ἀλλ' αὐτὴ αὐτὴ ἡ φωνὴ τῆς συγκινήσεως, εἶνε μετ' ὀλίγον καὶ φωνὴ πάθους, αὐτὴ αὐτὴ ἡ φωνὴ τοῦ διαλόγου, εἶνε φωνὴ καὶ τῶν διαφορῶν ἐξηγήσεων τοῦ μονολόγου· ἀλλὰ καίτοι τοιαύτην ἀτέλειαν ἔχη ἡ καλλιτέχνις, δὲν παύει νὰ εἶνε αὐτὴ ἡ κ. Παρασκευοπούλου, ἡ ἀφελὴς ἐν τῇ φυσικότητι, ἡ φυσικὴ ὡς Γαλάτεια, ἡ συμπαθὴς ὡς Μαργαρίτα.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο· ἂν ἡ Ἑλληνικὴ σκηνή, ἡ θεσοῦσα στεῖρα καὶ ἀνθρώπων καὶ ἔργων, ἠρίθμει περισσοτέρας τοιαύτας καλλιτέχνιδας γυναῖκας, αἵτινες μεθ' ὅλας τὰς ἀτελείας καὶ ἑλλείψεις των πολλὰ ὑπὸ σκηνῶν εἰς τὸ μέλλον, ἀναδίδουσαι οὕτω διὰ τῆς φήμης των ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡθοποιίᾳ τὸ πρῶτον φῶς, ζωηροτέρας λαμπηδόνος. **MUSCULUS.**

— Ὅταν ἐδάνεις κατα πρῶτον φοράν ἄνθρωπον, ὅστις σοὶ ἀπέτισε μετ' ἀκριβείας τὸ χρέος του, μὴ θεωρήσῃς τὸ τοιοῦτον ὡς ἐγγύησιν διὰ νὰ δανείσῃς αὐτὸν ἐκ δευτέρου. Ἡ ἀκρίβεια περὶ τὴν πληρωμὴν τοῦ πρώτου δανείου ὑποκρύπτει πολλὰκις τὴν ἀπάτην εἰς τὸ δεύτερον.

(Α. Μαρτζώκης)

— Ὅταν φθονερός τις ὁμοτέχνης ἐρχῆται νὰ σοὶ ἐπαινέσῃ ἔργον σας, σημεῖον ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτυχές. Οὐδεὶς κάλλιον τοῦ φθονεροῦ δύναται νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀξίαν ἔργου τινός. (Ὁ αὐτός.)

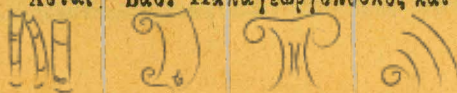
— Ἐὰν τὰ πτηνὰ ἔχουσιν εἰς τὰ χεῖλη τὸ κελάδημα καὶ οἱ ὄφεις τὸ δηλητήριον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸν λόγον, ἡδύτερον τοῦ κελადήματος, δριμύτερον τοῦ δηλητηρίου.

Α. Χ. Ζ.

ΛΥΣΕΙΣ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

(3) Παρὰ—χορῆμα=Παραχορῆμα. (4) Ναβουχοδονόσορος.

Λύται· Βασ. Παπαγεωργόπουλος καὶ Κωνστ. Α. Κωνσταντίνου (Πειραιεύς)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

